

T.Y.B.A.
SOCIOLOGY
SOCIAL THEORY

(Paper – IV) (28/12/2018)

[Time: 3 Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:**
1. All questions carry equal marks.
 2. Attempt any five questions in all.
 3. Figures to the right indicate full marks.

- Q.1** a) Discuss in detail the Ideas of St. Simon. **10**
b) Elaborate on the ideology of enlightenment paradigm and its contribution towards development of sociology **10**
- Q.2** a) Critically examine the Theory of Class Struggle by Karl Marx **10**
b) Elaborate on Dialectical and Historical Materialism. **10**
- Q.3** a) Illustrate the various types of suicide by Emile Durkhiem. **10**
b) Elaborate on Theory of solidarity with examples **10**
- Q.4** a) Examine Max Weber's Theory of Action, Power and Authority **10**
b) Methodology, Verstehen Approach **10**
- Q.5** a) Elaborate on Parson's Theory AGIL. **10**
b) Explain Merton'S Theory of Middle Range **10**
- Q.6** a) What is Phenemenology? Explain it with suitable examples. **10**
b) Elaborate on the ideas of Alfred Shutz. **10**
- Q.7** a) What is 'Critical Theory'? Discuss its tenets. **10**
b) Discuss Hebermas' critique of Science and Rationality. **10**
- Q.8** a) Elaborate on Antony Gidden's contribution on Reconceptualizing institution **10**
b) Theory of Structuration **10**
- Q.9** a) Briefly examine Post Modernism theories. **10**
b) Critically examine Michael Foucault's contribution to Post Modernism. **10**
- Q.10** Write Short Notes on (any two) **20**
a) Herbert Spencer development
b) Social Facts
c) Ideal Types
d) Theory of Religion

[वेळ:३ तास]

[एकुण गुण: १००]

Please check whether you have got the right question paper.

सुचना:

- १) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
- २) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण आहेत.
- ३) मराठी माध्यमाच्या विद्यार्थ्यांनीही इंग्रजी प्रश्नपत्रिका अवश्य पहावी.

- प्र.१ अ) सेंट सिमॉनच्या विचाराची सविस्तर चर्चा करा. १०
 ब) प्रबोधनकाळातील तत्वज्ञानाचे प्रारूप आणि त्याचे योगदान रेखाटा. १०
- प्र.२ अ) कार्ल मार्क्सच्या वर्ग संघर्ष सिद्धांताचे टिकात्मक परीक्षण करा. १०
 ब) मार्क्सचा द्वंद्वात्मक आणि ऐतिहासिक भौतिकवाद स्पष्ट करा. १०
- प्र.३ अ) एमिल डुरखाईमच्या विचारातील आत्महत्याच्या विविध प्रकारांची माहिती द्या. १०
 ब) डुरखाईमचा सामाजिक ऐक्याच्या सिद्धांताचे विस्तार करा. १०
- प्र.४ अ) मॅक्स वेबरचा क्रिया, सत्ता अधिकार सिद्धांताचे परीक्षण करा. १०
 ब) वेबरचा पद्धतीशास्त्र आणि वेस्टनपद्धती दृष्टीकोन १०
- प्र.५ अ) पारसनसचा AGIL सिद्धांताची माहिती द्या. १०
 ब) मर्टनचा मध्यम सिमा सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
- प्र.६ अ) प्रघटनशास्त्र म्हणजे काय? योग्य उदाहरणासह त्याचे स्पष्टीकरण करा. १०
 ब) अल्फ्रेड शुटझचे विचार रेखाटा. १०
- प्र.७ अ) विवेचनात्मक सिद्धांत म्हणजे काय? त्याच्या तत्वाची चर्चा करा. १०
 ब) हेबरमासच्या विज्ञान आणि बुद्धप्रमाण्य विचाराची चर्चा करा. १०
- प्र.८ अ) अँथोनी गिडन्सच्या संस्थात्मक पुर्नसंकल्पनीकरण संबंधी योगदानाची माहिती द्या. १०
 ब) गिडन्सचा संरचनात्मक सिद्धांत १०
- प्र.९ अ) उत्तर आधुनिकता म्हणजे काय? उत्तर आधुनिकता सिद्धांताची माहिती द्या. १०
 ब) मायकेल फुकोच्या उत्तर आधुनिकतासंबंधी योगदानाचे टिकात्मक परीक्षण करा. १०
- प्र.१० थोडक्यात कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा. २०
 अ) हर्बर्ट स्पेंसर
 ब) डुरखाईमचा सामाजिक तथ्य
 क) वेबेरचे आदर्शाचे प्रकार
 ड) डुरखाईमचा धर्माचा सिद्धांत

T.Y.B.A.**SOCIOLOGY****SOCIOLOGY OF WORK****(Paper – V) (31/12/2018)****Q.P. Code : 26589****[Time: 3 Hours]****[Marks: 100]**

- N.B:
1. Attempt any **five** questions.
 2. All questions carry equal marks (20 marks each)

1. With reference to sociology of work, explain the following concepts:-
 - a) Work Behaviour
 - b) Attributes, behaviour and skills of an Entrepreneur
2.
 - a) Explain the term “Pluralistic Industrialism”.
 - b) Write a brief critique of Industrialism.
3. Define motivation. Explain the following theories of motivation:-
 - a) Maslow’s Theory of Need Hierarchy
 - b) Theory ‘X’ and Theory ‘Y’
4. Define management. Explain the significance of Human Relations approach to management.
5. Discuss the characteristics and problems of the Informal Sector.
6. Analyse the problems of agriculture labour in India with reference to rural indebtedness and farmer’s suicide.
7.
 - a) Define Industrial relations and explain its characteristics.
 - b) Discuss the machineries for the settlement of Industrial Disputes.
8. Elaborate on the characteristics and importance of Human Resource Management.
9. Examine the impact of BPO’S and KPO’S on society.
10. Write a short notes on **any two** of the following.
 - a) Herzberg’s Two Factor Theory
 - b) Role of Private sector in India
 - c) Problems and solution of child labour
 - d) Exit Policy

Turn Over

२

(मराठी रुपांतर)

(वेळ: ३ तास)

(गुण: १००)

- सूचना:**
- १) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 - २) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)
 - ३) मराठी माध्यमाच्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

१. कामाच्या समाजशास्त्राच्या संदर्भात पुढील संकल्पना स्पष्ट करा:-
 - अ) कामाच्या ठिकाणाचे वर्तण
 - ब) उद्योजकांचे गुण, वर्तण व कौशल्य
२. अ) बहुविध औद्योगिकीकरणवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) औद्योगिकीकरणवादाचे थोडक्यात परिक्षण करा.
३. प्रेरणेची व्याख्या द्या, प्रेरणेच्या पुढील सिध्दांताचे स्पष्टीकरण द्या.
 - अ) मॅस्लिओचा गरजापूर्तीचा सिध्दांत
 - ब) 'क्ष' व 'य' सिध्दांत ('X' व 'Y' Theory)
४. व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या व्यवस्थापनाच्या मानवी संबंध दृष्टीकोणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
५. अनौपचारिक क्षेत्रांची वैशिष्ट्ये आणि समस्यांची चर्चा करा.
६. ग्रामीण कर्जबाजारीपणा व शेतकरी आत्महत्या ह्या संदर्भात भारतिय शेतमजुरांच्या समस्यांचे विश्लेषण करा.
 - अ) औद्योगिक संबंधाची व्याख्या देऊन त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - ब) औद्योगिक संघर्ष मिटवण्यासाठी वापरण्यात येणाऱ्या यंत्रणांची चर्चा करा.
७. मानवी संसाधन व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये व महत्त्वाचे परिक्षण करा.
९. समाजावर बोपीओज (BPO'S) आणि केपीओज (KPO'S) यांच्या परिणामांचे परिक्षण करा.

१०. खालिल पैकी कोणत्याही दोहोवर टीपा लिहा.

- अ) हर्जरबर्गचा द्विघटकीय सिध्दांत
- ब) भारतातील खाजगी क्षेत्रातील भूमीका
- क) बालकामगारांच्या समस्या व उपाय
- ड) कामगार कपात

For Regular students time: 2:30 hours

[Marks: 80]

For IDOL students time : 3 hours

[Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: For Regular students

1. Attempt any four questions from Q. No. 1. to 8
2. All questions carry equal marks. (20 marks each)

For IDOL Students :

1. Attempt any four questions from Q. No. 1. to 8
2. Attempt **one more** questions from Q.No. 9 to 10
3. In all attempt any **five** questions.
4. All questions carry **equal marks**.(20 marks each)

- Q.1.** Give a Feminist analysis of the following concepts :
- a) Patriarchy
 - b) Public and Private dichotomy.
- Q.2.** Explain the liberal and socialist feminist Perspectives.
- Q.3.** Discuss the various debates on women's issues during the Colonial Period.
- Q.4.** Explain the different forms of violence against women within the domestic space.
- Q.5.** What is gendered definition of work? Show the gendered nature of work in the formal and informal Sector of the economy.
- Q.6.** What do you understand by sexual harassment at work place? Discuss the supreme court guide lines in Visakha case.
- Q.7.** Critically evaluate the Hindu Personal laws with reference to : a) Rights within marriage
b) Property rights.
- Q.8.** Write short notes on **any two** of the following :
- a) Identity Politics
 - b) Wage differential
 - c) Witch craft
 - d) Invisibility of women's work

For IDOL Students only:

- Q.9.** Explain the Radical and post Modernist Feminist Perspective.
- Q.10.** Explain the various debates on the issues of women's reservation bill in the LOK Sabha.

Q.P. Code : 26379

मराठी रुपांतर

नियमित विद्यार्थ्यांकरिता वेळ - २:३० तास
दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांकरिता वेळ - ३ तास

[गुण : ८०]

[गुण : १००]

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना : नियमित विद्यार्थ्यांकरिता

१. प्रश्न क्रमांक १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांकरिता

१. प्रश्न क्रमांक १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
२. प्रश्न क्रमांक ९ ते १० पैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.
३. एकूण पाच प्रश्न सोडवा.
४. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
५. मराठीतून उत्तरे लिहिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका अवश्य पहावी.

प्र.१. पुढील संकल्पनांचे स्त्रीवादी दृष्टीने विवेचन करा.

अ) पुरुषसत्ताक

ब) खाजगी व सार्वजनिक विभाजन

प्र.२. 'उदारमतवादी' व 'समाजवादी' स्त्रीवादाचे स्त्रीवादी दृष्टीकोनातून स्पष्टीकरण द्या.

प्र.३. ब्रिटीशकाळात स्त्रियांच्या विविध प्रश्नांवर झालेल्या वादविवादाची चर्चा करा.

प्र.४. स्त्रियांवर कुटुंबांतर्गत होणाऱ्या विविध प्रकारच्या हिंसाचाराची कौटुंबिक हिंसाचारासंबंधात चर्चा करा.

प्र.५. कामाची लिंगभावात्मक व्याख्या सांगून अर्थव्यवस्थेतील औपचारिक व अनौपचारिक क्षेत्रात लिंगभावात्मक कामाचे स्वरूप दाखवा.

प्र.६. कामाच्या ठिकाणी होणाऱ्या लैंगिक अत्याचाराबाबत आपले काय मत आहे ते सांगून, सर्वोच्च न्यायालयाने विशाखा केसमध्ये सांगितलेल्या मार्गदर्शक तत्वांची चर्चा करा.

प्र.७. हिंदू वैयक्तिक कायद्याचे खालील मुद्द्यांच्या आधारे चिकीत्सात्मक मूल्यमापन करा:-

अ) विवाहाचे अधिकार ब) मालमत्तेचा अधिकार .

Q.P. Code : 26379

प्र.८. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.

- अ) अस्मितेचे राजकारण
- ब) रोजगारातील तफावत
- क) चेटकीण
- ड) स्त्रियांचे अदृश्य काम

फक्त दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी -

प्र.९. जहालमतवादी व आधुनिकोत्तर स्त्रीवादाचे स्त्रीवादी दृष्टीकोनातून स्पष्टीकरण द्या.

प्र.१०. लोकसभेत स्त्रियांच्या आरक्षण विधेयका संदर्भात अस्तित्वात असलेला विवाद विशद करा.

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:**
1. All questions carry equal marks.
 2. Attempt any five questions in all.
 3. Figures to the right indicate full marks.

- Q.1** a) Discuss in detail the Ideas of August Comte on Positivism. **10**
b) Elaborate on the ideas of Herbert Spencer **10**
- Q.2** a) Critically examine the Theory of Dialectical and Historical Materialism by Karl Marx. **10**
b) Elaborate on Marx's Theory of Alienation. **10**
- Q.3** a) Examine the Theory of Religion and it's Functions by Emile Durkhiem. **10**
b) Elaborate on Theory of Social Facts with examples. **10**
- Q.4** a) Examine Max Weber's Theory of Action, Power and Authority **10**
b) Methodology, Verstehen Approach **10**
- Q.5** a) Elaborate on Parson's Theory AGIL. **10**
b) Explain Merton's Theory of Middle Range. **10**
- Q.6** a) What is Ethnomethodology? Explain it with suitable examples. **10**
b) Discuss the contribution of Alfred Shutz. **10**
- Q.7** a) Define Critical Theory? What are its tenets? **10**
b) Critically evaluate Hebermas' contribution. **10**
- Q.8** a) Elaborate on Antony Gidden's contribution on Reconceptualizing institution **10**
b) Theory of Structuration **10**
- Q.9** a) What is Post Modernism? Elaborate on Theories of Post Modernism. **10**
b) Critically examine Michael Focault's Theory of Discourse. **10**
- Q.10** Write Short Notes on (any two) **20**
a) Enlightenment and French Revolution
b) Class Conflict
c) Theory of Suicide
d) Merton's Theory of Function

[वेळ: ३ तास]

[एकूण गुण: १००]

Please check whether you have got the right question paper.

सुचना:

- १) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
- २) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण आहेत.
- ३) मराठी माध्यमाच्या विद्यार्थ्यांनीही इंग्रजी प्रश्नपत्रिका अवश्य पहावी.

- प्र.१ अ) अगस्त कॉम्टच्या विचारावर चर्चा करा. १०
ब) हर्बर्ट स्पेंसरच्या विचारावर माहिती घ्या. १०
- प्र.२ अ) कार्ल मार्क्सच्या द्वंद्वात्मक आणि ऐतिहासिक भौतिकवाद सिद्धांताचे टिकात्मक परीक्षण करा. १०
ब) मार्क्सचा परात्मता सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
- प्र.३ अ) एमिल डुरखाईम यांच्या धर्म सिद्धांत आणि त्याच्या कार्याचे परीक्षण करा. १०
ब) डुरखाईमचा सामाजिक तथ्य सिद्धांताला उदाहरणासह स्पष्ट करा. १०
- प्र.४ अ) मॅक्स वेबरच्या क्रिया, सत्ता व अधिकार सिद्धांताचे परीक्षण करा. १०
ब) वेबरचे पद्धतीशास्त्र आणि वेस्टनपद्धतीचा दृष्टीकोन सांगा. १०
- प्र.५ अ) पारसनसचा AGIL सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
ब) मर्टनचा मध्यम सिमा सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
- प्र.६ अ) मानवशास्त्र म्हणजे काय? योग्य उदाहरणासह स्पष्ट करा. १०
ब) अल्फ्रेड शूट्लेझच्या योगदानाची चर्चा करा. १०
- प्र.७ अ) विवेचनात्मक सिद्धांताची व्याख्या द्या आणि त्याची तत्वे कोणती आहेत. १०
ब) हेबरमास यांच्या योगदानाचे टिकात्मक मुल्यमापन करा. १०
- प्र.८ अ) अँथोनी गिडन्सचा संस्थात्मक पुनर्संकल्पनीकरण संबंधी योगदानाची माहिती द्या. १०
ब) गिडन्सचा संरचनात्मक सिद्धांत १०
- प्र.९ अ) उत्तर आधुनिकता म्हणजे काय? उत्तर आधुनिकता सिद्धांताची माहिती द्या. १०
ब) मायकेल फुकोच्या विर्मश (Discourse) सिद्धांताचे टिकात्मक परीक्षण करा. १०
- प्र.१० थोडक्यात कोणत्याही दोहोवर टिपा लिहा. २०
अ) प्रबोधनकाळ आणि फ्रेंच राज्यक्रांती
ब) मार्क्सचा वर्ग सिद्धांत
क) डुरखाईमचा आत्महत्या सिद्धांत
ड) मर्टनचा प्रकार्य सिद्धांत

T.Y.B.A.

SOCIOLOGY

SOCIOLOGY OF WORK

(Paper – V) (09/01/2019)

Q.P. Code : 37263

[Time: Three Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B:

1. Attempt any 5 questions
2. All questions carry equal marks

- Q.1** With reference to sociology of work explain the following concepts:- **20**
 a) Types of work
 b) Attributes behavior and skills of an entrepreneur.
- Q.2** Write a critique on pluralistic industrialism. **20**
- Q.3** Define “Motivation” explain the following theories of motivation:- **20**
 a) Herzberg’s two factor theory.
 b) Maslow’s theory of need Hierarchy.
- Q.4** Highlight the important features of Human Relations in Management. **20**
- Q.5** Explain the nature and characteristics of informal sector. **20**
- Q.6**
 a) Analyze the important characteristics of agricultural labour. **20**
 b) Discuss the problems of rural indebtedness and farmer’s suicide.
- Q.7**
 a) Define Industrial Relations and explain it’s characteristics. **20**
 b) Briefly explain the mechanisms for the settlement of Industrial disputes.
- Q.8** Elaborate on the characteristics and importance of Human Resource Management. **20**
- Q.9** Explain the impact of globalization with reference to Voluntary Retirement Scheme (VRS) in India **20**
- Q.10** Write short notes on **any 2** of the following **20**
 a) Trade Unions
 b) Problems and solutions of child labour
 c) BPO’s and KPO’s
 d) Features of private sector

Q.P. Code : 37263

[वेळ: तीन तास]

[गुण:१००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत
३) मराठी माध्यमांच्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी माध्यमांची प्रश्नपत्रिका अवश्य पहावी

- प्र. १ श्रमाच्या समाजशास्त्राच्या संदर्भातील खालील संकल्पना स्पष्ट करा 20
अ) श्रमाचे प्रकार
ब) उद्योजकांचे गुण वर्तन आणि कौशल्य
- प्र. २ बहुलवादी औद्योगिक वादाचे टिकात्मक परीक्षण लिहा 20
- प्र. ३ प्रेरणेची व्याख्या द्या खालील प्रेरणा सिद्धांताची स्पष्टीकरण करा. 20
अ) हर्जबर्ग चा द्विघटक सिद्धांत
ब) मास्लोचा गरज पूर्ती सिद्धांत
- प्र. ४ व्यवस्थापनातील मानवी संबंधाची महत्वाची वैशिष्ट्ये अधोरेखित करा. 20
- प्र. ५ अनौपचारिक क्षेत्राची स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये विश्लेषण करा. 20
- प्र. ६ अ) शेतमजुरांची महत्वाची वैशिष्ट्ये विश्लेषण करा 20
ब) कर्जबाजारीपणा आणि शेतकरी आत्महत्या समस्यांची चर्चा करा.
- प्र. ७ अ) औद्योगिक संबंधांची व्याख्या द्या आणि त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा 20
ब) औद्योगिक वादविवादाच्या समेटासाठी च्या तंत्रज्ञानाचे स्पष्टीकरण द्या
- प्र. ८ मानवी संसाधन व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये आणि महत्व विशद करा 20
- प्र. ९ भारतातील जागतिकीकरणाच्या परिणामाची स्वच्छासेवा निवृत्ती च्या संदर्भासह स्पष्टीकरण करा 20
- प्र.१० थोडक्यात टीपा लिहा कोणत्याही दोन 20
अ) कामगार संघटना
ब) बालकामगारांच्या समस्या आणि उपाय
क) बी पि ओ ज आणि के पि ओज
ड) खाजगी क्षेत्राची वैशिष्ट्ये

T.Y.B.A.

SOCIOLOGY

GENDER & SOCIETY

(Paper – VI) (10/01/2019)

(3 Hours)

QP Code : 08522

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Attempt **any four** questions from question No. 1 to 8.
(2) All questions carry **equal marks**.

For I.D.O.L Students:-

- N.B. :** (1) Attempt **any four** questions from question **No. 1 to 8**.
(2) Attempt **any one** question from question **No. 9 to 10**.
(3) In **all** attempt **five** questions.
(4) All questions carry **equal marks**.

1. Discuss the feminist debates on the following :- 20
 - a) Patriarchy
 - b) Sexual division of labour
2. Discuss in brief liberal and socialist feminist perspective. 20
3. Examine the women's issues that were addressed by the social reformers and Indian nationalist in the colonial period. 20
4. Explain the different forms of violence faced by women within and between the communities. 20
5. What is gendered definition of work? Explain the nature of men and women's work in formal and informal sector with suitable examples. 20
6. Elaborate on Hindu personal law from gender perspective. 20
7. What do you understand by substantive equality? Explain it in the context of sameness vs different debate. 20
8. Write short note on **Any Two**. 20
 - a) Sex and gender
 - b) Domestic violence Act, 2005
 - c) Wage differential
 - d) Molestation

For I.D.O.L Students:-

9. Explain in brief radical and post modernist feminist perspectives. 20
10. Explain the various debates on the issues of women's reservation bill in the Lok Sabha. 20

[TURN OVER

2

QP Code : 08522

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना :- (१) प्रश्न क्रं. १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

केवळ I.D.O.L च्या विद्यार्थ्यांसाठी सूचना :-

- (१) प्रश्न क्रं. १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
- (२) प्रश्न क्रं. ९ ते १० पैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.
- (३) सर्व मिळून पाच प्रश्न सोडवा.
- (४) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. खालील स्त्री-पुरुष समानतावादी विवादात्मक संकल्पनावर चर्चा करा. २०
अ) पुरुषसत्ताक
ब) लिंगभेदी श्रमविभाजन
२. उदारमतवादी आणि समाजवादी स्त्री पुरुष समानता दृष्टिकोनाची चर्चा करा. २०
३. वसाहतकालीन सामाजिक सुधारक चळवळी आणि राष्ट्रीय चळवळी मार्फत स्त्री समस्यांकडे लक्ष वेधले होते याचे परिक्षण करा. २०
४. विविध प्रकारच्या हिंचाराला स्त्रीयांना सामोरे जावे लागते आणि सामुदयातील समस्या निर्माण होतात हे स्पष्ट करा. २०
५. लिंगभेदी श्रम म्हणजे काय? पुरुष आणि स्त्री कामाचे स्वरूप औपचारीक क्षेत्रातील समर्पित उदाहरणासह स्पष्ट करा. २०
६. लिंगभेदी दृष्टिकोनातून हिंदू वैयक्तिक कायदा रेखाटा. २०
७. तुम्हाला स्त्री पुरुष समानतेबद्दल काय माहिती आहे? त्या संदर्भातील तोचतोपणा विरुद्ध विविध विवादात्मक बाबी स्पष्ट करा. २०
८. थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) २०
अ) लिंग व लिंगभेद
ब) कौटुंबिक हिंसाचार कायदा, २००५
क) रोजनदारी तफावत
ड) विनयभंग

(केवळ I.D.O.L च्या विद्यार्थ्यांसाठी)

९. मुलगामी आणि उत्तर आधुनिकता स्त्री-पुरुष समानता दृष्टिकोनाला स्पष्ट करा. २०
१०. लोकसभेतील स्त्री आरक्षण बिल संदर्भातील निर्माण होणाऱ्या वाद-विवादाचे प्रश्न स्पष्ट करा. २०

T.Y.B.A.**SOCIOLOGY****URBAN SOCIOLOGY****(Paper – VII) (JAN-2019)****Q.P. Code :06903****[Time: 03 Hours]****[Marks:100]**

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. Attempt any five questions.
2. All questions carry equal marks.

- 1) Discuss the contribution of Park and Burgess to urban sociology. **20**
- 2) Trace the development of Urban studies in India. **20**
- 3) Discuss the development and features of cities during the post- independence period. **20**
- 4) Elaborate on suburbanization and satellite cities as two dimensions of urban growth. **20**
- 5) Discuss the causes and consequences of slums in Mumbai. **20**
- 6) Examine the nature of violence in modern cities. Illustrate your answer with examples. **20**
- 7) Explain the term dualistic labour system and highlight the nature of dualistic labour system in cities. **20**
- 8) Highlight the problems of noise and air pollution as issues of the urban environment. **20**
- 9) Show how urban planning is necessary for the proper growth of cities. Explain it with reference to the five year plans. **20**
- 10) Write short notes on **any two**:- **20**
 - a) Global city
 - b) Water crisis
 - c) Tourism
 - d) Urban transport

Q.P. Code :06903

[वेळ : ०३ तास]

[गुण:१००]

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना:१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

- १) पार्क आणि बर्जेस यांनी नागरी समाजशास्त्राला दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा. २०
- २) भारतातील नगर अध्ययनाच्या विकासाचा आढावा घ्या. २०
- ३) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील शहरविकास आणि त्यांची वैशिष्ट्ये यांची चर्चा करा. २०
- ४) उपनागरीकीकरण आणि उपग्रहशहरे या दोन्ही दिशादर्शकाच्या शहरवृद्धीतील परीक्षण करा. २०
- ५) मुंबईतील झोपडपट्ट्यांची कारणे आणि परिणामाची चर्चा करा. २०
- ६) आधुनिक शहरातील हिंसक कृत्येच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा. योग्य उदाहरणासह तुमचे उत्तर सूचवा २०
- ७) बहुविध (ड्युअलिस्टीक) कामगार व्यवस्था म्हणजे काय ते सांगून शहरातील बहुविध (ड्युअलिस्टीक) कामगार व्यवस्थेच्या स्वरूपावर प्रकाश टाका. २०
- ८) नागरी पर्यावरणात्मक प्रश्न (समस्या) म्हणून ध्वनी आणि हवा प्रदूषणांच्या प्रश्नावर प्रकाश टाका. २०
- ९) शहरांच्या सुयोग्य वाढीसाठी नगर नियोजन कसे गरजेचे असते ते पंचवर्षीय योजनांच्या आधारे दर्शवा (दाखवा). २०
- १०) खालीलपैकी दोहोंवर टिपा लिहा:- २०
 - अ) जागतिक शहर
 - ब) पाणी संघर्ष
 - क) पर्यटन
 - ड) शहरी वाहतूक

T.Y.B.A.
SOCIOLOGY

SOCIOLOGY OF HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT

(REV.) (Paper - VIII) (JAN-2019)

: 3 Hours]

[Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. Attempt any **five** questions.
2. All questions carry **equal** marks (**20 marks each**).

- Q1. Discuss in detail the need, importance and functions of human resource development. **20**
- Q2. Examine the personal attributes of a good HRD manager and discuss his roles and responsibilities. **20**
- Q3. Give the significance of human relation approach. Explain how hawthorne studies led to the growth and proper understanding of human relation approach. **20**
- Q4. Discuss the structural and functional characteristics of formal organization. **20**
- Q5. Define leadership. Discuss qualities, skills and functions of an effective leader. **20**
- Q6. What is organizational culture? Discuss the significance and effectiveness of different dimensions of organizational culture. **20**
- Q7. Elaborate the concept of human resource planning. Examine the technical process of demand and supply forecasting in this regard. **20**
- Q8. Bring out the importance of training and learning in the context of organizational development. **20**
- Q9. Evaluate the various measures adopted by the organization to maintain good health of the employees. **20**
- Q10. Write short notes on **any two**: **20**
- a) Line and staff organization
 - b) Total Quality management
 - c) Team work
 - d) Informal group

मराठी रुपांतर

[वेळ: ३ तास]

[एकूण गुण: १००]

- सूचना: १. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)

- प्र १) मानव संसाधन विकासाची गरज, महत्त्व आणि कार्ये यावर सविस्तर चर्चा करा. (२०)
- प्र २) उत्तम मानव संसाधन विकास व्यवस्थापकाच्या व्यक्तिगत पात्रतांचे परिक्षण करा आणि त्याची भूमिका आणि जबाबदारीवर चर्चा करा. (२०)
- प्र ३) मानवी संबंध दृष्टिकोनाचे महत्त्व द्या. मानवी संबंध वाढीसाठी तो योग्यरीतीने समजून घेण्यासाठी हॉर्थान स्टडीज बजावणारी भूमिका स्पष्ट करा. (२०)
- प्र ४) औपचारिक संघटनेच्या रचनात्मक आणि कार्यात्मक वैशिष्ट्याबाबत चर्चा करा. (२०)
- प्र ५) नेतृत्वाची व्याख्या द्या. प्रभावी नेतृत्वाचे गुण, पात्रता आणि कार्यावर चर्चा करा. (२०)
- प्र ६) संघटनात्मक संस्कृती काय आहे? त्यांच्या महत्त्वावर आणि विविध पैलूंच्या परिमाणकारकतेची चर्चा करा. (२०)
- प्र ७) 'मानवी संसाधन नियोजन' ही संकल्पना विशद करा. मागणी आणि पुरवठा अंदाज ह्यांच्या तांत्रिक प्रक्रिया तपासा. (२०)
- प्र ८) संघटन विकासाच्या संदर्भात शिक्षण आणि प्रशिक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करा. (२०)
- प्र ९) कर्मचाऱ्यांच्या उत्तम आरोग्यासाठी विविध संघटनांकडून स्विकारलेल्या उपायांचे मूल्यमापन करा. (२०)
- प्र १०) कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा. (२०)
- अ) लाईन अँड स्टाफ रचना / संरचना
ब) सर्वांगीण गुणवत्ता व्यवस्थापन
क) संघटीत कार्ये
ड) अनौपचारिक समूह

Please check whether you have got the right question paper.
 N.B: **For Regular students** (2 $\frac{1}{2}$ Hours) **Total marks: 80**
For IDOL students (3 hours) **Total marks: 100.**

For Regular students:

- 1) Attempt **any four** questions from questions **no 1 to 8.**
- 2) **All** questions carry **equal** marks (20 marks each).
- 3) Use of **simple calculator** is **allowed.**

For IDOL students :

- 1) Attempt **any four** questions from questions **no. 1 to 8.**
- 2) Attempt **any one** questions from questions **no. 9 to 10.**
- 3) All questions carry equal marks.
- 4) **In all** attempt **five** questions.
- 5) Use of **simple calculator** is **allowed.**

1. What do you mean by social research ? Discuss interpretive perspectives. **20**
2. Define survey method and examine the various types of social surveys. **20**
3. Discuss interview method with its advantages and disadvantages. **20**
4. Write an essay on case study as an approach to social science. **20**
5. Define sampling and discuss types of probability sampling. **20**
6. (a) Explain mean and median as measurement of central tendency. **08**
 (b) Compute mean, median , mode for the data given below : **12**

Class	Frequency
0-10	10
10-20	10
20-30	18
30-40	33
40-50	18
50-60	06
60-70	05
	N = 100

OR

6. Explain the following diagrams with graphs. **20**
 - a) Histogram
 - b) Frequency curve
 - c) Bar diagram
 - d) Ogive
7. (a) What is standard deviation? What are its Merits and demerits. **08**

(b) Compute the standard deviation for the following data. 12

Class	Frequency
0-5	03
5-10	07
10-15	10
15-20	12
20-25	20
25-30	15
30-35	08
35-40	05
	N = 80

8. Write short notes on any two : 20
- a) Exploratory design
 - b) Descriptive design
 - c) Action research
 - d) Content analysis

For IDOL Students only :

9. Define observation and explain its merits and demerits. 20
10. Discuss questionnaire method and list out its advantages and disadvantages 20

मराठी रूपांतर

नियमित विद्यार्थ्यांसाठी

(२.३० तास)

गुण : ८०

दूरस्थ व मुक्त अध्ययन विद्यार्थ्यांसाठी

(३ तास)

गुण : १००

नियमित विद्यार्थ्यांसाठी

सुचना : (१) प्रश्न क्र. १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(३) साधा कॅल्क्युलेटर वापरस परवानगी आहे.

दूरस्थ व मुक्त अध्ययन विद्यार्थ्यांसाठी

(१) प्रश्न क्र. १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

(२) प्रश्न क्र. ९ व १० पैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.

(३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(४) सर्व मिळून पाच प्रश्न सोडवा.

(५) साधा कॅल्क्युलेटर वापरस परवानगी आहे.

१.	सामाजिक संशोधनाचा तुमचा अर्थ काय? विवेचनात्मक दृष्टीकोनाची चर्चा करा.	२०
२.	सर्वेक्षण पध्दतीची व्याख्या सांगा आणि सामाजिक सर्वेक्षणाच्या विविध प्रकारांचे परिक्षण करा.	२०
३.	फायदे आणि तोटे यांच्यासह मुलाखत पध्दतीची चर्चा करा.	२०
४.	सामाजिक शास्त्रातील एक दृष्टिकोन म्हणून व्यष्टी अध्ययन पध्दतीवर निबंध लिहा.	२०
५.	नमुना पध्दतीची व्याख्या सांगा आणि संभाव्य नमुना पध्दतीचे प्रकार यावर चर्चा करा.	२०
६.	(अ) केंद्रीय प्रवृत्तीची मापक म्हणून मध्यमा आणि मध्यगा यांना स्पष्ट करा.	०८
	(ब) खाली दिलेल्या माहितीमधून मध्यमा, बहुलक आणि मध्यगा शोधून काढा.	१२

वर्ग	वारंवारिता
०-१०	१०
१०-२०	१०
२०-३०	१८
३०-४०	३३
४०-५०	१८
५०-६०	०६
६०-७०	०५
	न = १००

किंवा

६. खाली दिलेल्या घटकांची आकृती आणि आलेख काढा.

- अ) हिस्टोग्राम
ब) वारंवारिता वक्र
क) स्तंभालेख
ड) ओगीव

२०

७. (अ) प्रमाण विचलन म्हणजे काय ? त्याचे गुण- दोष काय आहेत?

०८

(ब) खालील सारणीच्या आधारे प्रमाण विचलन पूर्ण करा.

१२

वर्ग	वारंवारिता
०-५	०३
५-१०	०७
१०-१५	१०
१५-२०	१२
२०-२५	२०
२५-३०	१५
३०-३५	०८
३५-४०	०५
	न = ८०

८. कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात टिप लिहा.

२०

- अ) अन्वेषणात्मक आराखडा
ब) वर्णनात्मक आराखडा
क) कृती संशोधन
ड) आशय विश्लेषण

दूरस्थ व मुक्त अध्ययन विद्यार्थ्यांसाठी

९. निरीक्षणाची व्याख्या सांगा आणि त्याचे फायदे तोटे विशद करा.

२०

१०. प्रश्नावली पध्दतीची चर्चा करा आणि त्यांच्या फायदे आणि तोटे याची यादी बनवा.

२०
